

Lakiosasto

7.11.1995

Työeläkelaitoksille

ESITYS VUOROTTELUVAPAAKOEILUSTA SEKÄ ERÄIDEN SIIHEN LIITTYVIEN LAKIEN MUUTTAMISESTA

Hallitus on antanut 6.10.1995 eduskunnalle esityksen laiksi vuorotteluvapaa kokeilusta sekä eräiden siihen liittyvien lakien (työttömyysturvalain ja opintotukilain) muuttamisesta (HE 136/1995 vp).

Laki vuorotteluvapaa kokeilusta on esitetty kaksivuotiseksi. Pyrkimyksenä on vähentää työttömyyttä ja edistää työttömien ammattitaidon säilymistä ja kehittymistä. Toisaalta työssäolevat saisivat mahdollisuuden työkyvyn ja -taidon ylläpitämiseen ja kehittämiseen kuntoutuksen ja koulutuksen avulla.

Työvuorottelun pääpiirteet

Esityksen mukaan työvuorottelu toteutettaisiin siten, että kokoaikaisesti työssä oleva työntekijä luopuu määräajaksi työstä jääden vuorotteluvapaalle ja vapaan ajaksi palkataan työvoimatoimistossa työttömänä työnhakijana oleva henkilö.

Vuorotteluvapaa perustuisi työnantajan ja työntekijän väliseen vapaaehtoiseen sopimukseen, joka tehtäisiin kirjallisena. Tämä sopimus olisi ennen vuorotteluvapaan alkamista toimitettava työvoimatoimistolle, joka antaisi vuorotteluvapaata koskevassa asiassa korvausta maksaville laitoksille lausunnon vuorotteluvapaan edellytysten ja ehtojen täyttymisestä. Työvoimaviranomaiset avustaisivat myös henkilön palkkaamiseen liittyvissä kysymyksissä ja valvoisivat, että sopimuksen mukainen tila säilyisi.

Vuorotteluvapaan ehdot ja edellytykset

Ehdotuksen mukaan vuorotteluvapaan edellytyksenä olisi, että työntekijän työssäolo ja palvelussuhde samaan työnantajaan on yhdenjaksoisesti kestänyt vähintään vuoden. Vuorotteluvapaan yhdenjaksoinen vähimmäiskesto olisi 90 kalenteripäivää ja enimmäispituus 359 kalenteripäivää. Sen käyttötarkoitusta ei rajoitettaisi.

Vuorotteluvapaalla olevalle maksettaisiin vuorottelukorvausta, jonka suuruus olisi 60 % siitä työttömyyspäivärahasta, johon vuorotteluvapaalle siirtyvä

Lakiosasto

7.11.1995

olisi oikeutettu, enintään kuitenkin 4 500 markkaa kuukaudessa. Henkilölle, joka osallistuisi vuorotteluvapaan aikana koulutus- ja erorahaston säännöissä tai valtion virkamiesten eroraha-asetuksessa tarkoitettuun omaehtoiseen ammatilliseen koulutukseen, maksettaisiin lisäksi osittaista ammattikoulutusrahaa siten kuin koulutus- ja erorahaston säännöissä ja valtion virkamiesten eroraha-asetuksessa tarkemmin määrätään. Vuorottelukorvauksen osalta noudatettaisiin pääsääntöisesti samoja määräytymissääntöjä ja menettelytapoja kuin työttömyyspäivärahassa.

Vuorottelukorvauksen edellytyksenä olisi esityksen mukaan, että työnantaja sitoutuu vuorotteluvapaata koskevassa vuorottelusopimuksessa palkkaamaan vuorotteluvapaan ajaksi työvoimatoimistossa työttömänä työnhakijana olevan henkilön kokopäivätyöhön. Tätä henkilöä ei tarvitsisi palkata hoitamaan samoja tehtäviä kuin vuorotteluvapaalle lähtevä hoiti.

Vuorotteluvapaalta palaavalla olisi oikeus palata aiempaan tai siihen rinnastettavaan työhön. Vuorotteluvapaan ajaksi työsuhteeseen palkattavaa henkilöä koskisivat kaikki normaalia määräaikaista työsuhdetta koskevat ehdot.

Vuorotteluvapaan rahoitus

Vuorottelukorvaus vastaisi rahoitukseltaan työttömyyspäivärahaa. Korvauksen hallinnosta vastaisivat kansaneläkelaitos peruspäivärahaan oikeutetun henkilön osalta ja työttömyyskassat ansiopäivärahaan oikeutetun henkilön osalta. Näin ollen valtio kustantaisi peruspäivärahaperusteiset vuorottelukorvaukset kokonaan. Ansiopäivärahaoikeuteen perustuvista vuorottelukorvauksista valtio rahoittaisi vastaavan osuuden kuin ansiosidonnaisesta työttömyyspäivärahasta työnantajien ja palkansaajien vastatessa muusta rahoituksesta työttömyyspäivärahaa koskevien säännösten mukaisesti.

Vuorotteluvapaan ajalta maksettavan ammattikoulutusrahan rahoitus vastaisi muiden koulutus- ja erorahaston säännöissä ja valtion virkamiesten eroraha-asetuksessa tarkoitettujen etuuksien rahoitusta. Näin ollen työnantajat vastaisivat rahoituksesta.

Vuorotteluvapaan aika eläketurvan kannalta

Työvuorottelujärjestelmän toteutumisen kannalta yhtenä lähtökohtana on pidetty sitä, ettei vuorotteluvapaalle lähtevän henkilön eläketurva saisi vaarantua. Koska kysymys on tässä vaiheessa kaksivuotista kokeilusta, eläkelakeja ei ole ehdotettu muutettavaksi muilta kuin julkisen sektorin eläkelakien

Lakiosasto

7.11.1995

osalta, joiden piiriin kuuluville henkilöille eläkettä ei muutoin karttuisi.

Soveltamiskäytännön mukaan sen sijaan työntekijäin eläkelain (TEL) alaisissa työsuhteissa työskennelleiden henkilöiden eläketurva pääsääntöisesti karttuu alle vuoden poissaolon ajalta. Myös tulevan ajan oikeus säilyy tuon ajan. Merimieseläkelain (MEL) soveltamiskäytäntö on pääosin TEL:n mukainen.

Lyhytaikaisissa työsuhteissa olevien työntekijöiden eläkelain (LEL) piirissä oleville ei sen sijaan karttuisi palkattoman vuorotteluvapaan ajalta eläketurvaa. Kun otetaan huomioon LEL-alojen kausiluonteisuus, LEL:n piirissä olevien henkilöiden kohdalla vuorotteluvapaata tuskin kuitenkaan käytettäisiin.

Eräiden työsuhteissa olevien taiteilijoiden ja toimittajien eläkelain (TaEL) mukaan vuorotteluvapaa ei myöskään olisi eläkettä kartuttavaa aikaa. TaEL:n piirissä olevilla henkilöillä ei tosin käytännössä olisi mahdollisuuttakaan jäädä vuorotteluvapaalle, koska lähtökohtaisesti TaEL:n tarkoittamilta työsuhteilta edellytetään, että ne on tarkoitettu kestämään vuotta lyhyemmän ajan.

Valtion eläkelain (VEL) säännöksiä on tarkoitus muuttaa vuorotteluvapaakokeilun johdosta siten, että vuorotteluvapaan ajalta karttuu eläketurvaa. Tämä muutos kattaa evankelisluterilaisen kirkon eläkelain (KiEL) piirissä olevat henkilöt. Myös kunnalliseen eläkesääntöön on tarkoitus tehdä muutos tältä osin.

Voimaantulo

Laki vuorotteluvapaakokeilusta sekä työttömyysturvain ja opintotukilain muutokset on esitetty tulemaan voimaan vuoden 1996 alusta.

Hallituksen esityksen tilaaminen

Hallituksen esitystä voi tilata Painatuskeskus Oy:stä, puh. 566 0566 (Valtikka-kirjakauppa).

ELÄKETURVAKESKUS

Seppo Pietiläinen

Pentti Koivisto